ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci **žalobkyně: L. P.**, zastoupena JUDr. Bohuslavem Novákem, advokátem v Jablonci nad Nisou, B. Němcové 46, 460 00 Jablonec nad Nisou, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra**, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2003, čj. OAM-983/VL-07-K01-2003, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 9. 1. 2004, čj. 30 Az 59/2003-23

takto:

I. **Kasační stížnost se zamítá.**

II. **Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení.**

III. **Žalovanému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.**

IV. **Odměna advokáta žalobkyně JUDr. Bohuslava Nováka se určuje částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.**

Odůvodnění:

Žalobou ze dne 5. 6. 2003 podanou včas u Krajského soudu v Hradci Králové žalobkyně napadla rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 4. 2003, čj. OAM-983/VL-07-K01-2003, jímž jí nebyl udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb. Žalovaný současně rozhodl, že se na žalobkyni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobkyně zejména namítala, že správní orgán v řízení o její věci porušil ustanovení § 3 odst. 3 správního řádu, neboť se žádostí nezabýval odpovědně a svědomitě, ustanovení § 3 odst. 4 správního řádu,

neboť nevyšel ze spolehlivě zjištěného stavu věci a nevedl správní řízení tak, aby posílil důvěru žalobkyně ve správnost jeho rozhodování, a ustanovení § 32 odst. 1 správního řádu, neboť nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si neopatřil potřebné podklady pro rozhodnutí. Žalobkyně rovněž namítla porušení § 12 a § 91 zákona o azylu: domnívá se totiž, že v jejím případě byly naplněny zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu nebo alespoň pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 téhož zákona. Žalobkyně v žalobě také uvedla, že důvodem odjezdu ze země původu bylo pronásledování a vydírání ze strany neznámých osob, které ji žádaly o vrácení dluhu její matky; navrhla tedy, aby soud rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 9. 1. 2004, čj. 30 Az 59/2003-23, žalobu zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Ani jednu z procesních námitek krajský soud neuznal za důvodnou, stejně pak uzavřel i ohledně námitek věcných, neboť prokázaným důvodem odchodu žalobkyně ze země původu byly obavy z nelegálního jednání soukromých osob a špatná ekonomická situace žalobkyně, nikoli tedy důvody ve smyslu § 12 zákona o azylu. Nebylo na místě ani uvažovat o překážce vycestování, a to s ohledem na informace o zemi původu a na okolnosti uváděné samotnou žalobkyní.

Proti tomuto rozsudku žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) brojila včas podanou kasační stížností. Namítla, že krajský soud nesprávně posoudil právní otázku, zda stěžovatelka splňuje podmínky pro udělení azylu z důvodu § 12 a 14 zákona o azylu [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Tvrdila, že měla problémy s členy mafiánských struktur (věřiteli její matky), s nimiž spolupracovala i policie; tyto osoby jí, její rodině a příteli vyhrožovali zabitím. Namítala také vady řízení spočívající v tom, že při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem (konkrétně ustanovení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 34 odst. 1, § 46 a § 47 odst. 3 správního řádu) takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Správní orgán se totiž podle stěžovatelky nedostatečně zabýval jejími důvody pro podání žádosti o azyl a jejími tvrzeními; neprovedl všechna nutná šetření, neopatřil úplné důkazy, a proto nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci. Rovněž odůvodnění rozhodnutí nebylo dostatečné. Ani krajský soud se dostatečně nezabýval žalobní argumentací stěžovatelky. Stěžovatelka také odkázala na čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, zakazující vrátit uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy; tato pro Českou republiku závazná právní úprava tedy brání jejímu vyhoštění, neboť v zemi původu její život neochrání ani policie ani jiné státní orgány. Stěžovatelka požádala o přiznání odkladného účinku a o ustanovení právního zástupce.

Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 19. 2. 2004, čj. 30 Az 59/2003-39, stěžovatelce ustanovil zástupcem JUDr. Bohuslava Nováka, advokáta v Jablonci nad Nisou.

Žalovaný ve vyjádření kasační stížnost označil za nedůvodnou a navrhl její zamítnutí.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není nedůvodná.

Stěžovatelka namítla nezákonnost rozsudku krajského soudu pro nesprávné posouzení právní otázky, tj. existence důvodu ve smyslu § 12 písm. b) zákona o azylu, a existence překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Tomuto tvrzení přisvědčit nelze.

Podle dovolaného ustanovení § 12 zákona o azylu bude azyl udělen, zjistí-li se, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má.

Především tu nejde o „pronásledování“ ve smyslu zákona o azylu, tedy neoprávněný postih ze strany státní autority nebo těch osob, které takovou autoritu zosobňují. Tvrzené obavy z pomsty ze strany soukromých osob, třebas i odůvodněné, by se mohly stát důvodem pro udělení azylu pouze tehdy, pokud by státní orgány země původu takové ohrožení podporovaly, organizovaly, záměrně trpěly apod. Avšak stěžovatelka ve správním řízení uvedla, že se před pronásledováním (v podobě telefonických výhružek smrtí) ze strany věřitelů své matky vůbec nedovolávala ochrany u státní moci. Důvodem, proč tak neučinila, byly opět výhružky oněch věřitelů; pokud prý půjde na milici, tak ji zabijí.

Podobné obavy, různé intenzity, však zažívá každá oběť, která se rozhoduje, zda oznámí na ní spáchaný trestný čin. Musí totiž být srozuměna s tím, že pokud bude pachatel dopaden, dojde s největší pravděpodobností k vzájemné konfrontaci, např. při hlavním líčení před soudem. V těchto situacích je pak na státních orgánech, aby následky této konfrontace co možná minimalizovaly. Jestliže ale stěžovatelka ukrajinské orgány veřejné moci o pomoc vůbec nepožádala, nelze usuzovat na to, že by jí nebyly schopny účinnou pomoc poskytnout.

Není vyloučeno, že věřitel stěžovatelčiny matky působil v rámci organizovaného zločinu a při vymáhání zaplacení dluhu užíval nelegální metody. Jeho jednání by však v takovém případě bylo trestné podle práva země původu. Případná nižší efektivita takové ochrany (v konkrétních podmínkách jednotlivých zemí) nečiní z takového ohrožení „pronásledování“ a tedy ani azylový důvod.

Pokud stěžovatelka v kasační stížnosti tvrdí, že s mafií, která ji pronásledovala, spolupracovala i policie, pak jde o tvrzení, které stěžovatelka ve správním řízení ani v řízení před krajským soudem neuváděla. Z pohledu přezkumu kasačním soudem jde o tvrzení nové, které stěžovatelka uplatnila až poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí. K takové skutečnosti Nejvyšší správní soud nepřihlíží (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

Stěžovatelka tedy ve správním řízení neuvedla žádnou skutečnost svědčící o tom, že byla nebo mohla být vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. Krajský soud proto nepochybil, jestliže přisvědčil žalovanému, který jí azyl neudělil.

Právní otázkou, jež měla být dle stěžovatelky v řízení před krajským soudem také posouzena nesprávně, je otázka splnění podmínek pro konstatování překážky vycestování. Podle § 91 odst. 1 zákona o azylu povinnost ukončit pobyt neplatí, pokud by byl cizinec nucen vycestovat do státu, kde je ohrožen jeho život nebo svoboda z důvodu jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení, nebo do státu, kde mu hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu anebo kde je jeho život ohrožen v důsledku válečného konfliktu, nebo do státu, který žádá o jeho vydání pro trestný čin, za který zákon tohoto státu stanoví trest smrti, anebo jestliže by to bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, nebo jestliže v zemi původu nebo v třetí zemi, ochotných přijmout nezletilou osobu bez doprovodu, není po jejím příchodu k dispozici přiměřené přijetí a péče podle potřeb jejího věku a stupně samostatnosti. Krajský soud se otázkou existence překážky vycestování samostatně zabýval; svoji úvahu založil na tom, že stěžovatelka se obává toliko jednání soukromých osob a ekonomických obtíží, a z toho usoudil, že takové obavy nejsou důvodem k tomu, aby pobyt stěžovatelky v České republice nemohl být ve smyslu § 91 zákona o azylu ukončen. Těmto vývodům Nejvyšší správní soud přisvědčil, neboť jsou po právu.

V této souvislosti se stěžovatelka dovolávala čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb.), se kterým je ustanovení § 91 zákona o azylu plně v souladu. Pokud tedy krajský soud situaci stěžovatelky poměřoval s kritérii, která toto zákonné ustanovení pro překážku vycestování stanoví, pak plně dostál i nárokům, které jsou na Českou republiku kladeny čl. 33 Úmluvy.

Stěžovatelka rovněž namítala vady řízení spočívající v tom, že při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. V tomto však Nejvyšší správní soud stížnosti přisvědčit nemohl.

Součástí správního spisu je vedle žádosti o azyl i protokol o pohovoru se stěžovatelkou ze dne 16. 4. 2003; v něm stěžovatelka uvedla, že z Ukrajiny odešla, protože jí telefonicky vyhrožovali věřitelé její matky. Nezpůsobilost těchto důvodu založit právo na udělení azylu je popsána shora. Ve správním řízení stěžovatelka již jiný důvod svého odchodu netvrdila. Jestliže tedy žalovaný vzal za základ svého rozhodnutí právě tyto skutečnosti, neprováděl další zjištění a žádost o azyl neudělil, pak nepochybil a krajský soud neměl proč správní rozhodnutí rušit. Správní orgán totiž není povinen domýšlet azylově relevantní důvody, které žadatel o azyl ve

skutečnosti neuplatnil, a poté o nich provádět rozsáhlé dokazování. V řízení o azyl je správní orgán povinen zjistit skutečný stav věci v rozsahu důvodů, které žadatel o azyl v průběhu řízení uvedl.

Vedle nedostatečně provedeného dokazování namítla stěžovatelka i nedostatečné odůvodnění rozhodnutí žalovaného. Námitku nedostatku odůvodnění stěžovatelka v žalobě neuplatnila. Z pohledu přezkumu kasačním soudem jde nový právní důvod, který stěžovatelka neuplatnila v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáno, ač tak učinit mohla. Takový důvod kasační stížnosti je nepřípustný (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

Na tomto místě se sluší uvést, že ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s. má zabránit tomu, aby se kasační stížnosti uplatňovaly jiné právní důvody, než které jsou uvedeny v § 103 s. ř. s., nebo ty, které stěžovatel neuplatnil v řízení před soudem, jehož rozhodnutí má být přezkoumáváno, ač tak učinit mohl. Například tedy by bylo nepřípustné, namítat v kasační stížnosti vady řízení před správním orgánem, byla-li u krajského soudu byla tvrzena hmotněprávní nezákonnost. V rozsuzované věci je pak tímto nepřípustným jiným právním důvodem tvrzené nedostatečné odůvodnění rozhodnutí správního orgánu.

Naproti tomu § 109 odst. 4 s. ř. s. brání tomu, aby se kasační stížností neuplatňovala skutková nova, ať již nastala před nebo po rozhodnutí krajského soudu. K takovým námitkám by Nejvyšší správní soud nepřihlížel, tj. zacházel by s nimi v řízení o kasační stížnosti tak, jako by tu vůbec nebyly. Takovou skutkovou novotou je zde tvrzení stěžovatelky, že policie spolupracovala s mafií, která ji pronásledovala.

Nejvyšší správní soud zhodnotil všechny přípustné stížní námitky jako nedůvodné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

Protože soud o kasační stížnosti rozhodl neprodleně po nezbytném poučení účastníků řízení o složení senátu, nezabýval se již návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly. Při rozhodování o odměně zástupce stěžovatele se soud řídil ustanoveními § 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu) a přiznal zástupci stěžovatele 1000 Kč odměny za jeden úkon právní služby a 75 Kč jako paušální náhradu hotových výdajů.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 22. září 2004

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu